

SANDNES KOMMUNE

Fagstab levekår

Justisdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO
Innvandringsavdelingen

Sandnes, 12.01.2012

Deres ref:
Saksbehandler KATHOVL

Vår ref: 201107088-5
Arkiv: E: 024 F31 &73

HØRINGSUTTALELSE NOU 2011:10 "I VELFERDSSTATENS VENTEROM - MOTTAKSTILBUDET FOR ASYLSØKERE"

Sandnes kommune er ikke invitert høringsinstans, men ønsker likevel å gi høringssvar på NOU 2011:11 "I velferdsstatens venterom – Mottakstilbudet for asylsøkere" fordi foreslåtte endringer vil få stor betydning for vertskommuner. Sandnes er vertskommune for Dale mottak, landets største ordinære mottakssenter. Høringsfristen er satt til 15. januar 2012. Utredningsområdet inkluderer arbeidsområder fra et bredt kommunalt felt. Høringsuttalelsen er utarbeidet i samarbeid med KIFI-gruppa i Sandnes, som representerer berørte enheter. Uttalelsen ble lagt fram for behandling i formannskapet 10. januar 2012. Formannskapet gjorde enstemmig og i samsvar med rådmannens innstilling datert 14.12.11 følgende

VEDTAK:

Formannskapet gir sin tilslutning til den framlagte høringsuttalelsen.

Høringsuttalelsen sendes Justisdepartementet pr post og e-mail som bedt om i høringsbrevet.

1. Bakgrunn

Utredningen er avgitt til Justis- og politidepartementet fra utvalg oppnevnt ved kongelig resolusjon 27. oktober 2009. I mandatet er utvalget bedt om å vurdere organisering og rammer for tilbudet til personer som søker asyl i Norge. Utvalget, ledet av Gunnar Berge, la fram sin utredning med forslag til organisering av mottaksapparatet, samt forslag til ny lov som regulerer mottakstilbudet den 6. juni 2011. Utredningen viser krysspresset mellom innvandringsregulering og integrasjonspolitik, og at mottakstilbudet er et kompromiss mellom kontrollhensyn og et mål om innlemmelse av nye medlemmer i samfunnet. Utvalget finner at kontrolloppgavene bør ivaretas gjennom asylsaksbehandlingen, og ikke gjennom tilbudet i mottaksfasen. Utvalget foreslår styrking av tilbudene ved lang botid i mottakene blant annet gjennom bedret bostandard, økt brukermedvirkning, bedret tilbud til enslige mindreårige og styrkede rettigheter i forhold til barnehage, skole og kvalifiserende tiltak. De forslagene som vil få størst konsekvens for vertskommunene er:

- Lengre avtaleperioder og forlengelse av vertskommunetilskudd ved nedleggelse av mottak
- Økt sektoransvar
- Rettighetsfesting av sosiale tjenester jmf lov om sosiale tjenester § 4-2
- Rett til barnehage, foreløpig gjennom tilskudd slik at 2-3-åringene sikres plass
- Lovfestet norskopplæring i introduksjonsprogram
- Kvalifiseringstiltak
- Barnevernet skal bistå avdelinger med enslige mindreårige

Sandnes kommune sin høringsuttalelse er konsentrert om de forhold som har konsekvenser for kommunen.

2. Hørings svar Sandnes kommune

Generelt

NOU 2011:10 er en grundig og omfattende utredning. Arbeidet viser krysspresset mellom innvandringskontroll, verdige tiltak til personer med behov for beskyttelse og kostnadseffektive tjenesteorganisering og innhold. Det har vært prosesser underveis for å sikre dialog med kommunene. Sandnes kommune har deltatt i et dialogmøte med KS. Utvalget foreslår mange tiltak for å styrke beboere i mottak sin velferdssituasjon og rettigheter. Sandnes kommune støtter mange av vurderingene og forslag til tiltak. Men kommunen mener at utvalget foreslår å legge store meroppgaver til vertskommunene som vil få betydelig konsekvenser for ressurser og tjenesteorganisering, uten at dette er utredet eller tydeliggjort. Vertskommuner har allerede store forpliktelser for tjenester til beboere i mottak. Sandnes kommune er vertskommune for landets største ordinære mottak og har utviklet godt samarbeid med myndighetene og driftsoperatøren, samt at kommunen utøver gode tjenester til beboere og asylsøkere. Vertskommunetilskuddet dekker pr i dag ikke fullt ut de utgiftene kommunen har for å gi et forsvarlig tilbud. Sandnes kommune er uenige i at vertskommunen pålegges enda større forpliktelser. Dette samsvarer med anbefalingene til utvalgets mindretall. Videre mener Sandnes kommune at utredningen i altfor liten grad tydeliggjør konsekvenser av forslag der kommunen får mer ansvar.

Denne høringsuttalelsen berører bare de områder der Sandnes kommune har innspill, eller er uenige i utvalgets anbefalinger. Oppstillingen følger kronologien i NOU'en med hovedvekt på del 4 om tjenestetilbudet.

Del 3, kapittel 16, vertskommunene:

Sandnes kommune støtter utvalgets forslag om utredning av hvordan kommunene kan få dekket utgifter til særlig ressurskrevende personer. Vertskommunetilskuddet kompenserer ikke fullt ut utgiftene til dagens tjenesteansvar. Dette sees i forhold til helsetilbudet, bant annet fordi hjemmetjenestene skal yte helsehjelp i forsterka mottak. Utredningen bør også se på ressurskrevende personer i sammenheng med nedleggelse av mottak. Dersom barnevernet fatter vedtak om omsorgsovertakelse, og foreldrene må flytte til annet mottak i ny vertskommune, opprettholdes ansvaret for barnet hos opprinnelig vertskommune med påfølgende betydelige kostnader. Kommunen kan i noen tilfeller søke om særtilskudd, men dette er ikke tilstrekkelig. Sandnes kommune støtter forslaget om forlenget oppsigelsestid og forlenget vertskommunetilskudd ved nedleggelse av mottak. Endringer i mottakets kapasitet vil bety opp- eller nedbemanning også i skoletilbudet. Den foreslåtte etterbetalingen bør derfor også gjelde for skoletilbudet.

Del 4 Mottakstilbudets innhold: Kapittel 25

Asylsøkere og sosiale- og helsetjenester

Sandnes kommune støtter ikke utvalgets flertall i at asylsøkere skal gis rettigheter etter Lov om sosiale tjenester (LOST) § 4-2, videreført i ny helse- og omsorgslov fra 01 01 2012.

Kommunen støtter utvalgets mindretall som mener at UDI v/ driftsoperatør fortsatt skal ha ansvar for innkvartering og oppfølging. Mottakene må etableres, innrettes og bemannes slik at sosiale tjenester kan ytes der. Utredningen har ikke sett på konsekvenser av å rettighetsfeste slike tjenester og overføre ansvaret til kommunene. Kommunen kan ikke se at endret lov til en felles helse- og omsorgslov vil ha betydning, fordi en fortsatt skal vurdere og gi bestemte tjenester. Utvalget har ikke beregnet kostnadene, men erfaring viser at gjennomsnittlige beregninger på overføringer kan gi dårlig reell kostnadsdekning. Sandnes er vertskommune for Dale mottak som har ca 400 plasser, inkludert forsterket mottak og avdeling for enslige mindreårige. Kommunen yter allerede en betydelig mengde helsetjenester til beboere i mottaket innenfor rammene av kommunehelsetjenesteloven og i et tett samarbeid med mottaksoperatør. Pålagt ansvar også for sosiale tjenester vil ha store konsekvenser for administrasjon av tjenester og tjenesteyting. Videre er opphold i statlig mottak av midlertidig karakter. Sosiale støttetiltak (etter LOST § 4-2, jmf ny helse- og omsorgslov) kan gi asylsøkere en sterk binding til, og avhengighet av vertskommunen. Dette kan igjen føre til forventninger om å bli bosatt i vertskommunen, med påfølgende anmodningspress fra UDI.

Barn og unge

Sandnes kommune mener at barn i mottak bør ha barnehageplass og støtter forslaget om tilskudd. Det anbefales imidlertid ikke å gi alminnelig barnehagerett til to- og treåringer. Kommunen dimensjonerer i fht de med alminnelig rett og som har søkt innen årlig frist. Barn i mottak kommer og forlater mottak uforutsigbart, og kan derfor i liten grad bli innsøkt på ordinært vis. Sandnes kommune har god erfaring med at mottaket selv etablerer privat barnehage for barn i mottak og får tilskudd til det.

Sandnes kommune støtter forslaget om rett på videregående opplæring og forutsetter at det etableres tilskuddsordninger som kompenserer. Kommunen stiller spørsmål om hvorfor retten bare skal gis til 16-17 åringer og stoppes ved 18 år.

Enslige mindreårige (EMA)

Sandnes kommune støtter utvalget i at tilbudet til enslige mindreårige mellom 15-18 år bør styrkes. Utvalget anbefaler økt personelltetthet og styrket kompetansekrav. Sandnes kommuner anbefaler at det i tillegg til foreslåtte kompetansekrav bør være ansatte med særlig kompetanse på psykisk helse i mottak for EMA.

Sandnes kommune støtter ikke utvalgets forslag om at kommunen skal bistå som rådgivende instans ved utarbeidelse av individuelle oppfølgingsplaner for EMA. Kommunen mener at dette ansvaret bør ligge til regional statlig barnevernsmyndighet, fordi man her også har ansvar for oppfølgingsvedtak og det er naturlig at samme instans følger opp videre.

Sandnes kommune mener at avdelinger for EMA bør være tilknyttet de foreslåtte basis-mottakene, for å sikre tilbud og kompetanse over tid.

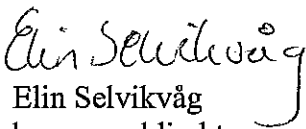
Aktivitet og kvalifisering

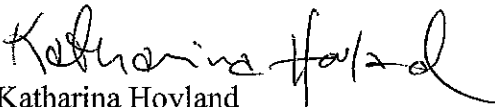
Sandnes kommune mener at innhold og aktivitet i dagliglivet er viktig for å forebygge psyko-sosiale vansker. Mottaket bør legge til rette for slike aktiviteter.

Sandnes kommune støtter ikke utvalgets forslag om lovfestet rett til norskopplæring for asylsøkere. Det kan stilles spørsmål om hensiktsmessigheten ved å igangsette norskopplæring som rettighet når om lag halvparten av asylsøkerne får avslag på opphold. Videre vil en slik rettighet medføre økt press på kommunale opplæringstjenester.

Utvalget foreslår å undersøke nærmere hvor mange personer som har fått opphold, men som venter på bosetting i ny kommune som påbegynner norskopplæring. Utvalget anbefaler at både norskopplæring og kvalifiserende tiltak knyttet til opplæringsprogrammet og NAV påbegynnes i

vertskommunen i påvente av endelig bosettingskommune. Sandnes kommune ser at dette kan være bra for den enkelte, men vil peke på store utfordringer i forhold til å etablere ytterligere bindinger til vertskommunen, som igjen kan føre til vanskeligheter med å slå rot i ny bosettingskommune. Videre ser kommunen utfordringer med å videreføre påbegynte opplærings- og kvalifiseringstiltak i bosettingskommunen. Dette vil kreve omfattende administrering mellom kommunene/ NAV-ene, samt at brudd midt i kvalifiseringsløp synes lite hensiktsmessig. Ansvar for kvalifiserende tiltak for personer med opphold bør ligge i bosettingskommunen i hht introduksjonslovens § 2, slik det er pr i dag.

Elin Selvikvåg
kommunaldirektør

Katharina Hovland
rådgiver